

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:

в Австрії:

на цілий рік 20 кор
на пів року 10 кор
на чверть року . . . 5 кор
на місяць 1-70 кор

За границею.

на цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . . . 8 рублів
або 18 франків
Поодинокі числа по 10 сот.

РУСЛАН

«Виреш ми очи і душу ми виреш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових цесальмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских свят о 5½ год. пополудни.

Редакция, адміністрация і експедиция «Руслана» під ч. 1. пл. Домбровского (Хорунщини). Експедиция місцева в Агенції Соколовского в пасажі Гавемана.

Рукописи авертає ся лише на попереднє застережє. — Рекламы неопечатані вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надісланім» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні джесеня по 30 с. від стрічки.

„Митрополитъ Галицкій Андрей Шептицкій и Галицко-русская Матица“.

(Дальше):

Виділ Галицко-рускої Матиці не обмежив ся однак тим, що вислав на протест ВПр. Митрополита урядовий «Отвѣтъ», написаний московщиною, підписаний председателем Б. А. Дідицьким і секретарем О. Мончаловским, котрий ми обговорили в попереднім числі, але той сам председатель, Б. А. Дідицький, котрий передхвилею урядово, від Гал.-руск. Матиці до ВПр. Митрополита писав по московски, вислав «Открытое письмо» до ВПр. Митрополита і додатково приватні поясненя і се письмо написане т. зв. язичієм, котрим послугують ся наші москвофіли яко переходним помостом до московщини. Се відкритє письмо, в котрім Б. А. Дідицький дає навіть дашки над буквами **о і е**, (бож він все запевняє «будьте увѣренны, что я малороссъ!» і часто покликує ся на «Святѣйшого Папу Римского», обнимає 20 сторін печатних і має на цілі представити правописну справу в Галичині. Однак ціле представленє сеї справи є на скрізь тенденційне, не згідне з фактичними даними, а обчисленє на обаламученє широких верств рускої суспільности, в чім Б. А. Дідицький був усе справним митцем і не дармо прозвали его в 60-их роках народовці «хитрий малоросс».

Б. А. Дідицький забув, яко сучасник, яко в 1848 р. побіч тривікового Ставропигійського Братства під личним начальством владика Гр. Яхимовича на «горі св. Юра», завязали ся два нові товариства «Народний Дім» і «Гал.-руск. Матица» і установили над собою протекторат Владика, голови рускої Цер-

кви, бо, каже, нікому в Русинів не силось, щоби який Владика рускої Церкви міг вдати ся в щось такого, що хоч би якто кажуть «одною буквою» угрожати могло «якимъ то будущимъ нестройствомъ (в московщині нема такого слова, лише нестройность, дисгармонія — Ред. Русл.) тойже рускої Церкви». Для тої Церкви св. Кирил і Методий чудно-стройною азбуку, затверджену на всегда Святѣйшим Папою Римским. Від часу відродін народних (в 1848 р.) жили згадані в горі два товариства під покровом митрополитів, аж в 60-их роках (!) м. столітя у молодежи проявила ся забаганка (!) за фонетичною новизною, коли в Галичині стали віддімі поезії Шевченка і по Галичині і Буковині переїхав Драгоманов.

Отже тут Б. А. Дідицький зовсім розминув ся з правдою, бо вжеж передовсім і сам се признав, що на Україні перший Іван Коляревский при кінці XVIII ст. завів у своїх творах «осібного рода фонетику», котру опісля змінив, а радше поправив Куліш. Але чомуж Б. А. Дідицький навмисне промовчує (бож сего не міг забути), що діяло ся в его молодости, що іменно Маркіян Шашкевич після сербских вірцій з Яковом Головацким зреформували руску правопись в Дністровій Русалці 1837 р. — (отже не в 60-их роках), а доперва, коли в 50-их роках під впливом Погодина і Дениса Зубрицького сам Дідицький і Головацкий почали накручувати руску мову на московщину, проявили ся в 60-их рр. змаганя, щоби і мову нашу очистити від московских примішок і усунути сей місток, по котрім наші об'єднителі ішли до затирання окремішностей нашої мови і поступенно її московщили, в чім особливо Б. А. Дідицький показав ся незрівняним митцем.

Б. А. Дідицький виступає проти моло-

дих новаторів 60-их років, котрі були тої думки, що письмо можна обновляти, реформувати, бо на его погляд «не годить ся такої практики ділати на письмі народа, котрий таке удобне письмо з научно установленим правописанєм має, уживає в церкві своїй і школі від десяти століть». Отже Б. А. Дідицький є прихильником закоренілости, а забуває о тім, що письмо уживанє в часах св. Кирила і Методія мало носові звуки і мало иншу правопись, як церковні книжки в перших столітях християнства на Русі, де під впливом фонетики тексти церковно-словянські в порівнаню з первісними старославянськими значно змінили ся. Б. А. Дідицький яко ученик Мікльошича знає очевидно, що давнійше **л і р** були самозвуками і в тім згляді опісля правопись змінила ся в наших книгах церковних, знає також і се, що церковно-славянський язик підлягав опісля впливови живої мови рускої і під єї впливом зміняли ся також і тексти церковних книг, так що Київську печатню підчинено указом з 1721. р. Синодови в Москві і вимагано від руского духовенства, щоби оно читало їх московскою вимовою. Знає певно Б. А. Дідицький і се, що коли в Московщині виробив ся письменний язик заходом головно руских учених з Києва, управильнений відтак граматично Ломоносовим, тоді деякі наші письменники почали вводити сю ломоносовщину і у нас, а зовсім не держали ся церковно-славянського язика. Таким способом розвиток літературної мови московської пішов окремою дорогою, а окремою знов розвиток українсько-рускої мови. Отже не можна вважати правописи церковно-славянських книг «яко удобное письмо съ научно установленнымъ правописаниемъ» для школи, а навіть для руско-народного письменства взагалі. Признали се вже не «новаторы-фонетисты», але зід руских

Богдан Лепкий.

Стара пісня.

Es ist eine alte Geschichte,
Doch bleibt sie immer neu...

Heine.

По дорозі стрілою мчать коні,
Таки чорні, як круки.
А ти вийдеш, заломив долоні,
Ой заломив долоні з розпуки!

Коні чорні, як буря, як хмара,
Везуть сивого пана.
Сьміх сказати! Отсе твоя пара,
Твоя пара, дівчино кохана.

— Добрий вечір, пані матко!
— Добрий вечір, чемний пане!
— Чи приймете в свою хатку,
Заки дощик перестане?

— Поступіть. Нам мило буде.
Будьте ласкаві сідати.
Таж не даром кажуть люде:
Гість до хати, Бог до хати.

Лисий, грубий ваче бочка.
Зліз. Іде. Вже за порогом.

А за ним стара, як квочка. —
Ах! бодай вам з таким богом!

Не рад би я, дитино, сидіти
В твоім серцю в ту прикру годину.
Коли буря ударить на квіти
До землі вони гнуть ся, в долину.

Коли яструб на голуба впаде.
Голуб швидко втікає між стріхи
Лиш для тебе нема вже розради,
Оборони нема, ні потіхи!

«Іди доно — скаже мати —
Не вік дівувати,
Він багатий, одинокий,
Будеш панувати!»

Будеш доно панувати,
Лиш треба віддати,
Своє серце за богацтво,
За тії палати.

Треба душу позабути
А серця не чути,
Щоби тільки за нелюбом
Щасливою бути.

«Іди доно!» — слова отті
Нераз ти говорила,
Та чи думала, що й тобі
Їх доля теж судила?

Чи ти думала, що колись
Слова ті стануть ділом,
І що торги будуть вестись
Над твоім бідним тілом.

Над тілом, бо душі хіба
Ніхто тепер не хоче,
Вона опущена, сама
Мандрує в світ за очи.

Мандрує вічно, ніч і день,
Самотна одинока . . .
І слези жгучі, як огонь
На землю кануть з ока.

Калино-малино, чом листячко клонивш
І мечеш на фалю?
Дівчино-рибчино, чому мене гониш
Від себе без жалю?

Зелені листочки поплинуть з водою
Й не вернуть ніколи.
Я молодість твою, заберу з собою,
Моя ти доле!

учених в 1848. р. (котрого ухвали ми навели в попереднім числі), що треба тримати ся того язика, яким наш нарід говорить, признали і се, що треба приладити букви гражданські до звуку народної мови і писати так, як більшість народа вимовляє. Так писав Маркіян Шашкевич, Я. Головацкий і ин. ще перед 1848. р., так писали опісля ті, котрі не дали заманити ся Погодином (Зубрицкий описав Історию Галицько-руск. княжества по московски, Дідицкий поему Кюнюшій, повість Отець Ігнатій змосковщеною мішаниною і тп.), так писали новатори-фонетики в 60-их роках, для котрих взірцями є Котляревский, Квітка, Шевченко, Вовчок і тп., а не Пушкин, Лермонтов і тп. хоч правду сказавши, наші москвофіли не научили ся як слід московщини і лише калічать немилосердно сю мову мішаниною, котру Пипін назвав «асобий рускій язик».

Зїзд руских учених в 1848 р. рішив: «Азбука кирилицяка зіставляє ся в цілости церковним книгам, а так само нелюбі Дідицькому «новатори-фонетисти» не тикають церковної азбуки і церковних книг. Але зовсім що иншого правопису і мова літературна укр.-руска в нашім народнім письменстві. Вжеж і зїзд руских учених викинув з уживаня в рускій правопису букви З, Ч, г, д, а постановив приладити букви гражданські (більше уживані замість кирильских) до звуку народної мови. Показало ся однак, що й правопис Максимовича з дашками ъ, ѓ, ѣ була вигідним містком для омосковщуваня мови, бо учителі москвофільські почали голосити, що буква не змокне ані не змерзне, отже дашків не треба, а за тим пішли і дальші намаганя до москвощини. Почини зроблені Маркіяном Шашкевичем, а пособлювані на зїзді руских учених (в 1848 р.) о. Теофаном Глинським, відтак почини зроблені на Україні Кулішем і ин. довели до того, що у нас почали в 60-их роках поодинокі люди а опісля товариство «Просвіта», Наук. Товариство ім. Шевченка і Руске Товариство педагогічне домагати ся від пікільних властей зміни правопису в напрямі більше узглядняючим звуку народної мови. Отже неправдою є, мовби перший товчок вийшов від проф. Стоцкого і Гартнера. Так само невірно представляє Б. А. Дідицкий, мовби то проф. Стоцкий поставив одно-однієньке правило фонетизму: пиши, як говориш, бо єго правило звучить: пиши, як правильно говориш (гл. Руска Граматика §. 43 стор. 26) і мовби то Русини могли научити ся рускої мови і фонетичної правопису без більшого труду научного (отже без граматики!), бо окрім граматики проф. Стоцкого для гімназій є ще й Методична Граматика рускої мови для IV. кл. шкіл 5 і 6-класових д-ра Коцовского і Ім. Огоновского. Таке говорене є отже обчислене на маси несвідомих річи, в очах котрих етимологічна правопись представляє ся науковою, а фонетична правописом неуків. До того ряду аргументів зачислити треба, що Німці не пишуть *feter, felker, miter*, а *Väter, Völker, Mütter*, бож Б. А. Дідицкий, котрий учив ся свого часу в Відні і мав нагоду прислухати ся вимові німецькій (а не такій, як у нас вимовляють у Львові), певно знає, що як раз *Väter, Völker, Mütter* віддає докладно звук німецької мови і є фонетично писане, і що Німці зовсім не держат ся тої засади, яку Б. А. Дідицкий ставить для рускої правопису: «пиши, як говориш і виражай в писемі корень слова», бо пишуть: *sprechen, sprach, gesprochen, sprich*, а не дають ніяких надстрочних дашків над корінним самозвуком так само, як в латині *homo hominis* і в греці н. пр. *γένος, genit. γένους*, (пень *γενεα* —) нема надстрочних дашків над корінними самозвуками. Ті аргументи, які висуває Б. А. Дідицкий проти фонетики, не мають ніякої научної стійности,

а найліпший доказ, що фонетика не відчужує ані від церковних книг ані від звязи з Церквою є Сербія, де й владики пишуть фонетикою в народній мові, а держать ся в Церкві церковних книг, ба навіть Петербурска Академія Наук приступає до реформи російської правопису в напрямі фонетичнім і фільольогіи як Колоссов, Потебня і ин. давно вже викинули ъ, котре наші етимольогіи уважають ненарушимим. (Дальше буде).

З бразилійских кольоній.

(Допись).

Кольонія: *Antônio Candido*.

(Дальше).

Взагалі наші кольоністи двигають ся матеріально, але помалу, бо ту дуже часто землі продукти не мож за гроші збути, хіба через заміну. Не маємо ні фабрик ні жадного иншого промислу. В останних двох лігах Русини позаробляли собі трохи гроший коло стратегічної дороги. Одні відробляли за шакри, инші знов брали гроші. Маємо однак надію, що наші кольонії бодай колись добре піднесуть ся, бо до місточка *Uniao da Victoria* приходить залізниця з *S. Paulo* до *Rio Gran de Sul*. Тепер будують величезний залізний міст, щось 560 метрів довгий на ріці *Iguassa*. Коли єго покінчать, то в місті вибудують стацію і дальше будуть будувати залізницю. Здає ся, що на той міст і з *Sta Catharina* прийде залізниця, та піде аж до *Guarauburg* і *Foss Iguassa*. Хотяй вже єсть в будові але довго трета чекати, нім дороблять єї. Місточко буде підносити ся, бо має місце, а Русини в Порті колись стануть міщанами.

Випадає дещо і за церкви сїмнути. Ото не маємо ту сьвященника сталого, але приїздає до нас від часу до часу о. місіонар з Прудентополіс. В Порті Русини поставили собі невеличку, а зовсім вистарчаючу каплицю, щоби непотребували по бразилійских каплицях лазити. Ми також на *Антоніо Кандідо* тимчасово виставили собі капличку, але тепер забираємо ся до будови красної церкви. Пішла би тая справа легко, щоби люди тримали ся разом. О. місіонар вибрав місце, посьвятити, вибрав комітет, щоби зняв ся будовою і збирав добровільні датки. Але щож, наші люди і в чужім краю не покинули паскудної натури сварі і незгоди. Зараз знайшлись мудрагелі, зачали бунтувати нарід, щоби на їх лінії, де єсть заледво 25 родин, будувати нову церкву. Розумієсь, люди поділились на дві партії. Одна на все пристала, що о. місіонар розпорядив і де назначив місце на церкву, а другі пішли за своїми преводирами на ослі, та далі домагати ся, аби такі між нами була церкву, бо інакше они собі иншу вибудують, або пристануть до *коścioла*. Отже показало ся шило з мішка, що їм не о церкву ходити, лиш щоби піти за преводирами та на своїм поставити. Церкву буде там, де місце назначене і посьвячене, бо там найвідповіднійше і всім вигідне. Найдальшому кольоністови буде несповна 5 кілометрів, що на тутешні обставини дуже близько, бо по инших кольоніях, як *Ріо Кляр*, *Прудентополіс*, мають по 20 і 30 кілометрів, а не кажуть, що далеко. Памятають добре, що кожний крок, який роблять, ідучи до церкви, Г. Бог записує в книзі житя, если то для Г. Бога робить, а не для хвальби людської. А ту так мало нас, бо заледво 59 родин і нема тої згоди. Причина тому — то людська дурнота, бо мудрагелі хотять показати: Ось то я так хочу і так має бути! А людоньки бідні на ослі ідуть за ними, мовби череда овець за цапом рогатим. Ті преводіри не мудрість свою, але дурлоту показують, бож прецінь знають добре, що не треба розлучувати ся, а тримати ся купи, лучити ся разом, а не розділювати ся на партії. Таке ділене може нас лиш до згуби допровадити. Братя дорогі, час вже нам прийти в чужім краю до розуму. Не виставляймо ся на посеміховиско і погорду инших народів. Кожний, хто видить такий нелад і роздор, подумає собі, а навіть скаже: Які то дурні ті люди. Вже нераз чуло ся ті слова пониженя і погорди. Ми Русини в Парані єсьмо народом, як кожний инший нарід, на що

другі мають нами погорджувати? Маємо стояти на рівні з иншими народами, а будуть нас инші народи поважати і шанувати, если між собою будемо жити в згоді, если самі не будемо понижати ся і упідляти. Забудьмо вже раз о тих «*serdecznych przyjacielach*», що то наш простий нарід в Галичині не інакше, лиш «*bydłem*» називали. Ми там того пониженя так не відчували, бо всі з нами так обходили ся, ми з тим були зросли і нам навіть би дивно було, еслиби інакше з нами були обходили ся, бо відразу бачилисьмо якусь хитрість і підступ. Але ту на вільній землі Бразилії, де всі народи однакової свободи та опіки дізнають, де всі инші народи мають нас за людей, кожного з нас, хотяй би найпідліпше убраному, инший від найнижшого до найвисшого президента Парани, гречно привитає, подасть руку і не інакше скаже: як ся маєш пане (*Como van Senhor*). Чогож ми тут самі упідляємо ся? Забудьмо вже раз, як пани і жида обходили ся з нами, а дивім ся, як тут нас поважають і шанують. Тож лиш ми самі не упідляймо ся, але двигаймо ся, з тої темноти і пониженя, бо хотяй нас ту так поважають, однак багато нам бракує, щоби єсьмо зрівнали ся з иншими народами. Ми єще навіть добре не розпочали праці нашим движенем до рівні з иншими народами. О повисшій незгоді і проводирях згадав я, не виказуючи імен, але коли они не схачуть ся, то отверто на другий раз імена їх випишу, щоби і в Галичині знали, котрі то проводіри, що такий заколот роблять.

(Дальше буде).

Політичний перегляд.

В Будапешті велике вражінє зробила вістка, що полки на провінції, а особливо у Великім Вараждині одержали розпорядженє міністра війни ген. Пітрайха, яке домагає ся, щоби офіцери в як найкоротшій часі научили ся угорського язика до служби. Команданти полків мають подати листу сих офіцирів, які не хочуть, або не можуть навчити ся по угорски, щоби їх безпроводочно перенести до австрійских полків. Мимо такого фактичного успіху, і мимо сьвяточних ферій, зеднена опозиция працює невтомимо над дальшим розривом дуалізму. *Magyar Hirlap* доносить, що опозиция без згляду на дальше треванє пересилена, має намір на найближшій засіданю вчинити конкретне внесєнє, щоби сойм приступив до нарад над автономічною цловою тарифою і реформою виборчого закона. В справі реформи виборчого закона Кошут має вже приготовлений проект.

При рівночасних подорожах монархів великих держав, минула майже незамітно поїздка кн. Фердинанда болгарського, який побував по європейских дворах і робив заходи о коло проголошеня Болгарії королівством, а послідна єго подорож була до Риму. З італійської столиці не вивіз він мабуть великої заохоти, бо болгарські газети доносять лиш, що єго там приймали дуже сердечно і він знайшов і в Римі признанє за свою мирну політику на балканьскім півострові, але нічого більше понад то. Ба, італійска праса навіть дала князеві пізнати, що коли би він хотів утворити на Балкані тридержавний союз, то Італія би тому спротивила ся, бо Македонія не може бути предметом сего союзу; справа македоньска зложена в руки Австрії і Росії і лиш ті держави можуть єї рішати. Далєко важнійший голос дав ся тепер почути з Відня. В тамошних міродайних кругах рішучо противлять ся тому, щоби кн. Фердинанд виступав тепер з проголошенем Болгарії королівством, позаяк се мусіло би стати ся причиною нового і небезпечного заколоту. В справі сій не розходить ся лиш о сам титул. Болгарія є все ще зависимою від Туреччини, а проголошенє єї королівством мусіло би зробити єї независимою від Туреччини, чому Туреччина би певно спротивила ся. Держави, що підписали свого часу берлінський договір, стоять також при тім, що Болгарія є зависимою від Туреччини і не відступлять від того, що підписали. Так отже проголошенє Болгарії королівством вже в теперішній порі стає ся безпредметове, а гостина князя на європейских дворах може мати хіба лиш то значінє, що він розвідував ся, яке

становище колись в будучности заняли би великі держави в сій справі.

У Франції збула ся досить важна і оригінальна подія. В місті Лімож застрайкували робітники, а коли арештовано кількох за заклочене публичного спокою, товпа урядила величезну демонстрацію, окружила в'язницю, яка стоїть під охороною кінної жандармерії і вивалюючи двері, намагала ся вдерти ся до середини і увільнити ув'язнених. Тоді виступило військо, але на прибувшу кінноту зачато кидати камінням та штабами заліза. Вояки добули оружя без розказу і поранили багато осіб, а кілька убили. Таким чином справа з Лімож виплинула перед форум цілої Франції, а в палаті послів внесено інтерпеляцію до правительства. І ось стало ся чудо, що соціялісти, стоячі при кермі держави стали боронити правительство і поступок війська та станули на сторожі публичного порядку, доказуючи, що товпа дійсно поступала провокуючо і безправно, а вояки стріляли доперва тоді, коли 60 з них було вже ранених від каміння, яким їх обкидано. Палата відкинула 369 голосами против 173 внесене на виточене слідства в сій справі, а втім сам президент міністрів прихилив ся до внесення, висказуючого симпатію жертвам і раненим сеї пожалування гідної події і висказуючого довіру, що правительство залагодить сеї сумнівні і болочий роздор. Се внесене ухвалено 422 голосами против 58.

В Італії збула ся також на днях подія, в якій соціялісти виявили небувале доселі у них умірковане. Іменно там застрайкували залізничні урядники і прислуга. Сей рух виїшов з Риму, а мав розширити ся на цілу Італію. Але що жаданя залізничних функціонерів були за високі, а невігоди для загального руху, запроваджені великих міст і т. д. були би надто великі, тож ціле населення віднесло ся ворожо до сего руху, а правительство задалегідь поробило далеко запобігаючі міри осторожности. Тож страйк удав ся тільки в часті, бо більша часть функціонерів в виду неприхильности загальної опінії не прилучила ся до него, а навіть послі соціялісти в парламенті осудили теперішній страйк. Чи се вчинили з почуття справедливости супротив загальних інтересів, наражених кастовим егоїзмом залізничних функціонерів, чи задля дипломатичної тактики — досить, що станули по стороні правительства против страйкарів. Одиноким вислідом сего страйку було, що ухвалено вже в днє 1. ливня с. р. переняти залізничний рух в заряд і на рахунок держави.

НАУКОВИЙ ФЕЙЛЕТОН.

Богдан Барвінський.

До справи проголошення Витовта литовським королем 1398 р.

Пруський хроніст Посильге подає під р. 1398 звістку про проголошене Витовта литовським королем такими словами: »Und uf die zūt, worfin die Littowin und Russin Wytowten eynen koning uf ezu Littowen und ezu Russin, das vor ny gehort was.«¹⁾ Пок. проф. А. Левіцький толкував се так, що Витовта проголошено тоді великим князем Литви.²⁾ Та проф. Грушевський думає, що з огляду на слова »das vor ny gehort was« треба таки прийняти, що Витовта проголошено литовським королем.³⁾ Супроти такого толковання проф. Грушевського не можна мати нічого. Одначе проф. Грушевський подає крім сего інтерпретацію слова »worfin uf«, яка видить ся мені надто довільною й неузасадненою. »Слова worfin uf чи не означають«, пише шан. професор, »що Витовта таки дійсно підняли при сій церемонії?«⁴⁾ Передовсім годить ся замітити, що в німецькій мові слово »aufwerfen«, дословно толковане, зна-

чить »накинути«. Одначе з попередними словами »eunen koning« має се слово значіне »настановити, проголосити королем«,¹⁾ що відповідало б що найбільше »настолованю«, себто торжественному введеню на стіл в історії Руси княжого періоду.²⁾ Що більше, сей вислів пруского хроніста не є відосібнений, а подібуєсь і деінде і то не в значіно »підношеня«, якби думав проф. Грушевський, а просто в значіно »настановлення« чи »проголошеня«. І так Вел. Магістер пруский в листі до Магістра Лівонії з 31/X 1432 р. пише про проголошеня вел. князем Витовтового брата: »... hercz g Sigmunt mitsampt den Littawen, die en vor eunen grosfursten haben afgewurffen...«,³⁾ а в прускій реляції про переворот на Литві 1432 р. сказано: »Der nuwe grosfurste, der uffgewurffen wart, der was genant herczog Segmund Kynstlitowicz, Wytawden bruder des alden grosfursten.«⁴⁾ Слово, о яке ходить, має в тійже реляції значіне »вирвати«, бо в дальшій тягу читаємо: »Der nuwe grosfurste, so her was gekoren...«⁵⁾ Супроти сего, думаю, в слові »worfin uf« у Посильге годі добачувати якусь церемонію підношеня при проголошеню Витовта королем. Мені здає ся, що й слова литовско-рускої літописи »Литва посадиша великаго князя Жидимонта«⁶⁾ Кестоутевича на великое княжене на Вильні і на Троцьх... і князи Роустии и бояре посадиша князя Швитригаила на великое княжене Роуское.⁷⁾ подані тільки в значіно »вибору«, »проголошеня«, може й »церемоніального введеня«, а не якогось дословного »садження«, тобто »підношеня«, до чого ніяких даних нема.⁸⁾

НОВИНКИ.

— **Календар.** четвер: руско-кат.: Георгія; римо-кат.: Тайн. веч. Агнішки. — В п'ятницю: руско-кат.: Келестина, Іродіона; римо-кат.: Вел. П'ятниця, Анзелма.

— **Цісарський дарунок.** П. Бялостоцький з колонії Апостолес в Аргентині доносить, що цісар Франц Йосиф прислав для тамошних поселенців дві пакы польських і руских книжок, які сейчас розділено поміж колоністів.

— **Для добра емігрантів.** Секційний радник Кальтенбрун їздив до півн. Америки для перевірення, якої опіки дізнають австро-угорські емігранти при вступі на американську землю. Радн. Кальтенбрун пересвідчив ся, що емігранти потребують більше опіки, чим мали досі. На его предложене австро-угорске правительство установить на Елліс-Ісланд (остров кол. Н. Йорку) постійного агента, який буде дбати о прямищеня емігрантів в еміграційних домах, поділених після народностей, буде вести безплатне бюро праці і буде відсилати емігрантів до місця праці. Агент буде мусів знати всі мови уживані в Австро-Угорщині бодай о стілько, щоб порозуміти ся з всіма емігрантами.

— **Народна школа ім. Ів. Котляревського в Полтаві** віде в житє за кілька місяців. На посліднім засіданю полтавської міської ради, як доносить »Полтавщина«, обговорювано плян науки в тій школі. Ухвалено старати ся в міністерстві народної просвіти: 1) аби наука письма починала ся в українській мові з українських букварів; 2) аби релігію і аритм. викладано також в українській мові з українських шкучників; 3) аби наука читаня і писаня по російськи починала ся в другій класі і становила окремих предмет; 4) аби при науці узявлянувано передовсім полудневу Росію; 5) при викладі російської літератури мають учителі познакомити молодіж з українськими писателями і їх творами. Плян

¹⁾ Що до значіня слова »aufwerfen« як раз тут пор. Sanders: »Handwörterbuch der deutschen Sprache« с. 63, ч. 2 d sub voce (під рукою маю 3 Aufl. Leipzig 1883).

²⁾ пор. Грушевський: »Іст. Укр.-Руси« III, с. 264 і д.

³⁾ Hildebrand: »Liv.-Est.-und Kurländisches Urkundenbuch« VIII, ч. 634.

⁴⁾ Script. rer. Pruss. III, с. 498.

⁵⁾ ibid.

⁶⁾ Така лекція імени Жигмонта подана всюди в найдавнійшій лит.-рус. літописи.

⁷⁾ Поповъ: »Літопись вел. князей Литовских. (Ученія Записки II, отд. Акад. Наукъ I, С.-Петербургъ 1854) с. 50; пор. Тверская лѣт. (П. С. Р. Л. XV) с. 489; »Жигмонтъ... сѣлъ на Вильнѣ и въ Троцьхъ.«

⁸⁾ Такі самі терміни для церемонії введеня князя на стіл приходять в Іпатській, Київській і Лаврентієвській літописях [гл. Грушевський: »Іст. Укр.-Руси« III, с. 264—5 і с. 597 (нот. I до с. 265)], а преці в них ніхто не бачить церемонії підношеня.

науки в полтавській школі ім. Котляревського має представляти ся ось як:

Число годин в тижни:

Предмети	I. відділ.	II. відд.	III. відд.
Релігія	2	2	2
Писанє і читанє українське і церк.-слав.	10	4	4
Російське і церк.-слав.	10	7	8
Аритм. і геометрія	6	5	4
Рисунки	2	2	2
Географія і історія	2	2	2
Наука природи	2	2	2

— **Знаменна поява** В »Кіев. Откл.« (ч. 94) містить д. С. Е. замітки з нагоди виданя петербурского наукового академією трех розвідок проф. Мих. Грушевського в українській мові і фонетичною правописом. Заголовки тих розвідок звучать: »Співні питання староруської етнографії«; »Етнографічні категорії й культурно-археологічні типи в сучасних студіях східної Європи« і »Звичайна схема »русской« історії й справа раціонального укладу історії східного славянства«. Перша розвідка має 17 сторін 4^о, друга 10, а третя 8 сторін. Три лежачі передо мною відбитки із »Сборника по славяновѣдѣнію« (видане С.-Петербурзької академії наук) — пише д. С. Е. — представляють собою замітну появу, помінувши їх чисто наукову вартість. Як звісно, досі не було в Росії місця для всяких наукових праць, написаних в українській мові. Многі мусять пам'ятати ще в повнім того слова значіно переслідване української мови, яке упривляли деякі визначні учені згадувано хочби послідній археологічний зїзд в Києві. Але ось висше наукове заведене в Росії — академія наук видаючи »Сборникъ по славяновѣдѣнію« признала не лише можливим, але й потрібним помістити в нїм статі і на тій переслідваній мові друкує їх забороневою правописом, а опираючись на чисто наукових мотивах, зовсім не числить ся з небезпекою для цілости і єдности Росії. Замітна се подія і она вказує на то, що затемнений горизонт починає прояснювати ся. З другої сторони та подія робить перший вилом в практикованій до сеї пори системі відносин до українського слова і видвигає питання про цілковиту зміну всіх окремих обмежень в дотичній області. Очевидно, що коли наукова академія друкує наукові твори в українській мові, то нема сенсу забороняти се поодиноким особам і чому кождий, що хоче вступати в слїди висшого наукового заведеня в Росії, не може сего зробити? Витаючи наведені висше книжки проф. Грушевського яко перші ластівки надходячої весни для українського слова, бажавмо лише, аби та весна настала чим скорше та зробила правдивий животворний переворот в природі, який би обновив стару, стухлу атмосферу наших суспільних відносин.

— **На будову руского народного театру у Львові** зложено в марці с. р. 6583-93 К. Загальна сума складок на будову руского театру у Львові виносить досі 141.615-02 К.

— **На »Селянську Бурсу« в Станиславові** зложили в коронах: Вюв. о. Барин 18-25, др. Янович 2, Коцан 2, о. Турчманович 1, Мостисткий 0-20, Ю. Сірецький 1, о. Пачовський 2, Комітет молодіжи з вечерниць 17/10. — 17-34, Даниш 2-40, Котиль 0-20, Гузар 2, Антонович 0-53, о. Литвин 3, Білобрам 0-20, Пр. Рибчук 1, др. Ковшевич 2, о. Січинський 1, о. Куницький 1, »Руска Бесіда« 3, Туркалевич 0-20, Рубчак 0-60, о. Навроцький з Долини 2, Банк міщанський 100, Банк звязковий 300, Дидинський 5, о. Коцюба 2, о. Бабяк 1, о. А. Левіцький 1, Айзенштайн 2-66, В. Заячківський 6, »Дністер« 50. Всім Ви. Добродіям складаючи ширю подяку, просимо не забувати і прислати датки на убогих школярів. За Заряд Бурси: о. К. Кульчицький.

— **З львівської архієпархії.** Сотрудництво в Озирній одержав о. Йосиф Мизь. — Завідателем в Суходолі назначений о. Михайло Васенко. — Референтами митроп. консисторії іменовані оо. Теодозій Лежогубський і Леонід Лужницький. — Перенесені катехити відділ. шкіл оо.: Іван Кордуба з Теревовлі до Бережан і Йосиф Застирець з Бережан до Теревовлі. — Папським шамбелянами іменовані оо.: Александер Чемерницький в Золочеві і Григорій Словицький в Буську. — Папський орден Pro ecclesia et pontifice одержав Роман Дмоховський, секретар суду в Янові.

Всячина.

Терещенно, звісний в Росії міліонер, родом Українець, котрому недавно українські мужики, користаючи з пануючих нині в царстві російським забурень, знищили кілька фабрик і наробили шкоди на 4 мільони рублів — дістав дозвіл з міністерства війни організувати на власний кошт відділ 150 донських козаків для оборони своїх фабрик перед дальшими нападами мужиків.

— **Плщина трясеня землі в Індиях.** З Калькути доносять: Причиною страшного трясеня землі в Індиях мусить бути вибух якогось вулкану в середній Азії. Отже ся думка здає ся н: ходять потвержене в оповіданях купців, котрі вернули з Тибету, що одна гора находить ся ціла в полум'ї та викидає із свого вершка безпере-

¹⁾ Posilge: »Chronik des Landes Preussen.« (Script. rer. Pruss. III, с. 224).

²⁾ Lewicki: »Kiedy Witold został wielkim księciem Litwy?« (Kwart. hist. 1894, с. 430).

³⁾ Грушевський: »Історія України-Руси« IV, с. 428 (нот. I і 2 до с. 124).

⁴⁾ ibid. нот. I до с. 124. Слово розстрілене самем проф. Грушевським.

станно дим. В Сімлі трясене землі — хоч лекше вже — повторило ся. З Европейців згинуло доси підчас трясеня землі в Індях 37 осіб, але про багато осіб, то ще доси нема жадних вістий.

— Школи для жінок. Поміж емігрантами в Америці дівчата виходять замуж дуже скоро, а то з причини великої чисельної переваги мушчин над жінками. Випадки, де замужня жінка не має навіть 14 літ, є дуже часті, особливо між Італійцями. Щоби хоч як так поліпшити положеня таких молодих жінок і дати їм спроможність сповняти їх непосильні обовязки, рада шкільна міста Чикаго постановила завести примусову науку для таких жінок. Науки буде відбуватись зовсім окремо від науки дівчат і хлопців шкільного віку, а в плян єї будуть входити кромі других річий також домашнє хозяйство і т. п.

— Горкий хорий. З Ялти на Кримі доносять «Бесарабській Жизни», що Максим Горкий поселив ся в Сіменсі на Кримі, аби ратувати своє занепадаюче здоровле. Горкий терпить на безсонність і кашляє кровю. Єго жінка, також хора, прихала разом з ним на Крим. Зі всіх сторін Росії приходять до Горкого привітні письма і телеграми. Єго розправа має відбутись 26 мая, але, здаєсь, буде відложена.

— Ледачий син. З Пристані, повіта жовківського, пишуть: Свдир Шульган, п'ятьморговий господар, посилав свого сина Стефана до середних шкіль. Хлопець був талановитий, але попавши під вплив зіпсутих товаришів зноза школи, став привикати до шинкового житя. Батько не був в силі покривати численних видатків, тому велів єму вертати домів і брати ся до плуга. Син не послушав, а щоби з чоґось жити, продав свої річи, а відтак допуслав ся крадежи. Науки не пильнував, тому видалили єго з гімназії, а відтак з львівської, сокальської і заліщицької учительської семінарії. Навіть за писаря ніхто не хотів єго прийняти, бо коли був писарем у д-ра Короля, то цілий час мешкав в шинку. Перед місяцем приневолив батька продати кусень поля і дістав 100 корон, а за те мав зречь ся всяких претенсій до батьківщини. Взавши ті гроші, пішов до Львова будьто би вчати ся в учительській семінарії. Тут натягав, кого лиш міг, був пр. у митрополита та у інших осіб. Коли стратив одержані 100 К і ще позичив батьком 20 К, прийшов дня 6 с. м. зі Львова до хати батька і зажадав 300 К, грозячи, що єго уба. Батько, знаючи напасливість сина, вийшов з хати і станув на дворі. Тоді вийшов з хати син і вистрілив три рази до батька з револьвера. Одна куля загрявля в кожусі а дві прочі в тілі 65-літнього старця. На гук вистрілу збігли ся люди, а лукавий син з револьвером в руці утік в ліс. Вечером того дня бачили єго люди, як утікав до Рави рускої.

— Крадіж в уряді. З Перемишля пишуть: В п'ятницю в часі обідової пори украдено в уряді податковім в однім з бюр близько 4 тисячі корон. Винувника крадежи зловлено того самого дня. Бєть се якийсь Спирянець, котрий на другє сїданє рознісив перекуски по бюрах уряду. Помічником — в крадежи мав бути служачий радника Нестеровича, що мешкав в тім самім будинку. Винувник признав ся до крадежи і вказав місце на Замку, де закопав крадені гроші.

Посмертні оповістки.

— Оксання, донечка Олени і Володимира Гнатюків, упокоїла ся в Бозі дня 17. с. м. у Львові в першій весі житя. В. і. п.!

— О. Омелян Менциньский, парох в Хідновичах коло Перемишля, упокоїв ся в 65. році житя а в 39. р. священства. В. е. п.!

Телеграми

з дня 19. цвітня.

Льондон. Standard доносить з Севастополя, що чорноморська ескадра Росії зброїть ся поспішно і наміряє, може і силоміць, передертись через Босфор.

Берлін. З Варшави доносять, що на депутацию польських селян, яка хотіла дістати ся до ген.-губерн. Максимовича, напали коло замку козаки, побивли нагайками і замкнули всіх учасників депутации до в'язниці.

Берлін. Berl. Tagebl. доносить, що поліцеймастера Ченстохови, який перед тижнем обняв уряд, отровано.

Токіо. По точнім списі заповнених Росіянь в Порт-Артурі, одержано число 41.600 людей.

Російське військо, яке стоїть на лінії Чанчун-Кірін, оцінюють на 200.000 жовнів.

Ц. к. упр. гал. акц.

Банк Гіпотечний

Відділ депозитовий

приймає вклади і виплачує завдатки на рахунок біжучий, приймає до переходу панерп вартіснї і дає на них завдатки.

Крім того впроваджено подібно як в інституційних заграничних т. зв.

Депозити сховкові (Safe Deposits)

За оплатою 50 до 70 корон річно, депозитар дістає з сталевї касї панцирній сховок до виключного ужитку і під власним ключем, де безпечно і дискретно переховувати може своє майно або важкі документи.

Під тим оглядом поробив Банк гіпотечний як найдогіднійш заридження. Приписи дотично того рода депозитів одержати можна безплатно у відділі депозитовім.

Товариство взаїмного кредиту

„Джістер“

стоваришенє зар. з обмеженою порукою у Львові (Ринок ч. 10)

приймає вклади до опрочентованя на 4 проц і оплачує за вкладчиків податок рентовий; для ошадженя коштів посланки можна присилати гроші чеками Щадницької поштової; вкладати може кождей, навіть і нечлени; на жаданє звертає ся вкладку кожного часу, навіть без виповідженя (за есконтом).

ПОЗИЧКИ уділяє «Джістер» своїм членам на 6 проц. сплату гіпотечних позичок розкладає ся до 15 літ; при 30 ратах 1/2-річних вносить рата амортизаційна (на капітал і відсотки) 5%; до позичок вимагає ся першої гіпотекы або доброї поруки.

На парцеляцію і купню більших обшарів треба звертати ся за позичками до «Джістера».

Членами можуть бути тільки члени обовязані в «Джістрі».

Чистий зиск розділяє ся межч членів яко дивіденди від уділів і на добродійні цілі. — Дотепер уділів «Джістер» на церквн, бурса, школи і т. д. 31.738 К.

Стан фондів Товар. кредитов. „Джістер“ 31/12 1904

Table with 2 columns: Category and Amount. Includes entries like Вкладки: 1,783,673 К., Уділи членів: 133,117 К., Ф. резервовий і ин.: 26,576 К., Позички уділені: 1,616,402 К., Цінні папери: 123,627 К., Льомандї: 169,456 К., На рах. біжучим: 81,968 К.

Розклад поїздів залізничних обовязуючий від 1. мая 1904.

(Приїзд і відїзд поданий після середно-європейського часу).

Large table with 4 columns: Time, Direction, Station names, and Time. It details train schedules between Lviv and various cities like Krakow, Berlin, Vienna, and others.

ПОЇЗДИ ЛЬОКАЛЬНІ.

Table with 2 columns: Direction and Time. It provides local train schedules for Lviv, including times for morning and evening services.